
Stručni radovi
unutar teme

Marko Badrić
Tin Petračić
Antun Barić

STANJE I PERSPEKTIVE ŠKOLSKOG ŠPORTA U GRADU PETRINJI

1. UVOD

Razvojem civilizacije, posebno gradova sve više ljudi živi u stanovima, a samim tim smanjene su mogućnosti za upražnjavanje tjelesne aktivnosti, što doprinosi sedentarnom načinu života. Razna istraživanja (Jureša 2006., Hayes 2002., Ilišin 2002.) pokazuju nam da djeca i mladež najveći dio slobodnog vremena provode u zatvorenom prostoru uz kompjutore, video igre i ostale vidove lake zabave. Ta je pojava zabrinjavajuća, jer vrijeme koje dolazi pokazuje znakove sve veće mišićne neaktivnosti.

Tjelesna aktivnost osnovna je čovjekova potreba od njegova rođenja do kasne starosti. Tjelesna aktivnost predstavlja jednu od jako važnih komponenata zdravstvenog ponašanja djece školskog uzrasta, adolescenata, ali i odraslih. Tijekom rasta i razvoja ljudsko tijelo je jako osjetljivo na izvanjske utjecaje, kao što su neadekvatna prehrana, psihosocijalni uvjeti, stres, onečišćena životna okolina kao i nedovoljna tjelesna aktivnost. Cilj nastave tjelesne i zdravstvene kulture (HNOS 2006.) je da se kod djece stvori navika svakodnevnog tjelesnog vježbanja i da bi se anulirale gore navedene životne anomalije. Danas se smatra da umjerena tjelesna aktivnost, koja se upražnjava redovito tijekom čitavog života, doprinosi kvaliteti života, a ponajviše utječe na zdravlje.

Jedno od rješenja za poboljšanje toga stanja je uključivanje djece u sport od najranije životne dobi. Već u osnovnoj školi djeca bi se trebala uključivati u različite oblike organiziranih sportskih aktivnosti. Pri tome, dakako, ne mislimo samo i isključivo na nastavu tjelesne i zdravstvene kulture, već prije svega na njihovo uključivanje u izvannastavne i izvanškolske tjelesne aktivnosti (Findak, 1999.). Kako u izvannastavnim organizacijskim oblicima rada postoji mogućnost osnivanja školskog športskog društva, ono će biti prva postaja pri uključivanju učenika u neku vrstu organiziranog bavljenja športom.

Cilj rada školskog športskog društva je okupljanje i uključivanje učenika u školski šport. Prije svega treba omasoviti školski šport i učiniti ga dostupnim svakom djetetu. Iako je za šport karakterističan element natjecanja, umjesto forsiranja sportskih rezultata, namjera je prije svega dijete zainteresirati za šport, sukladno njegovim interesima i sklonostima te razviti navike zdravog življenja (Harasin, Jukić 2007.).

2. STANJE ŠKOLSKOG ŠPORTA U GRADU PETRINJI

Školski šport predstavljaju izvannastavne aktivnosti koje se odvijaju u okviru školskog društva izvan satnice redovne nastave tjelesne i zdravstvene kulture. Te aktivnosti nemaju nikakve veze sa športskim klubovima, jer u športskim klubovima u pravilu nastupaju samo darovita i selekcionirana djeca. U gradu Petrinji egzistira pet školskih društava u okviru osnovnih škola, te jedno športsko školsko društvu u okviru srednje škole. U Tablici 1. možemo vidjeti broj učenika u školskoj godini 2007./2008. koji su uključeni u rad školskih športskih društava.

Tablica 1. *Uključenost učenika u školska športska društva*

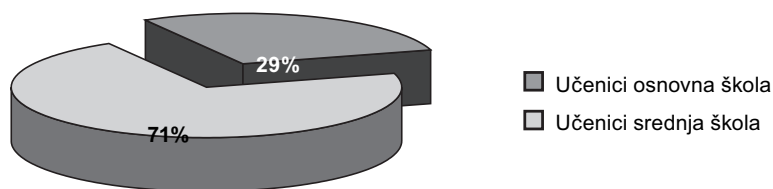
Športsko školsko društvo	Br. uključenih učenika	Br. učenika u školi	Ukupno %
ŠŠD I. osnovne škole	84	790	11%
ŠŠD "TADIJA"	160	786	20%
ŠŠD Mate Lovrak	162	580	28%
ŠŠD Jabukovac	67	125	54%
ŠŠD OŠ Ivan Goran Kovačić	47	179	26%
ŠŠD "PETRYNIA" Srednja škola	213	450	47%
UKUPNO	733	2910	25%

U Tablici 2. vidimo razinu uključenosti učenika u rad školskih športskih društava definiranih prema spolnom subuzorku. Vidljivo je da su dječaci u svim školama više uključeni u rad školskog športskog društva od djevojčica.

Tablica 2. *Broj uključenih učenika prema spolu*

Športsko školsko društvo	Br. uključenih učenika (m)	ukupno %	Br. uključenih učenica (ž)	ukupno %	Ukupno uključeni učenici
ŠŠD I. osnovne škole	52	62%	32	38%	84
ŠŠD "TADIJA"	102	64%	58	36%	160
ŠŠD Mate Lovrak	92	57%	70	43%	162
ŠŠD Jabukovac	43	64%	24	36%	67
ŠŠD OŠ Ivan Goran Kovačić	25	53%	22	47%	47
ŠŠD "PETRYNIA" Srednja škola	109	51%	104	49%	213
UKUPNO	423	58%	310	42%	733

Od ukupnog broja učenika uključenih u rad športskih školskih društava na Slici 1. vidimo da najviše učenika, gotovo 71%, dolazi iz osnovnih škola što je i razumljivo s obzirom na to da u gradu Petrinji postoji samo jedna srednja škola.

Slika 1. Uključenost prema školskoj pripadnosti

Učenici preferiraju određene sportske aktivnosti, a u njima prednjače, prije svega, momčadski športovi što je vidljivo iz Tablice 3.

Tablica 3. Uključenost učenika prema sekcijama

	ŠŠD I. osnovne škole	ŠŠD "TADIJA"	ŠŠD Mate Lovrak	ŠŠD Jabukovac	ŠŠD OŠ Ivan Goran Kovačić	ŠŠD "PETRYNIA" Srednja škola	Ukupno
Nogomet	20	20	21	28	25	28	142
Rukomet ž	14	28	18	16	22	19	117
Rukomet m	14	32	15	15		21	97
Rukomet 1 - 4		20	56				76
Košarka m	12					20	32
Košarka ž				10		16	26
Stolni tenis		40				20	60
Odbojka ž	18					33	51
Hrvanje		20	16				36
Ples			36			18	54
Šah	6						6
Odbojka m						15	15
Atletika						23	23

Postoji 13 sekcija od kojih osam otpada na momčadske sportove, a pet sekcija na individualne sportove. Nogomet i rukomet su najzastupljenije sekcije što nije ni čudno s obzirom na to da su ta dva sporta uz hrvanje najviše prihvatljiva u gradu Petrinji. U školskim športskim društvima, koji pripadaju gradskim sredinama, djeluje po šest sekcija, a u prigradskim školskim športskim društvima djeluju po četiri i dvije sekcije.

Što se tiče stručnog kadra koji vodi sekcije u školskim športskim društvima jedanaest voditelja ima visoku stručnu spremu – profesori kineziologije, jedan voditelj ima stručnu spremu nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture, te pet voditelja imaju tečajeve za trenere u sportskim klubovima.

U gradu Petrinji na pet osnovnih škola i jednoj srednjoj školi postoje tri sportske dvorane i dva vanjska sportska igrališta. Sportske dvorane imaju Osnovna škola Dragutina Tadijanovića i Osnovna škola Jabukovac, dvoranu srednje škole paralelno koriste učenici Srednje škole, učenici I. osnovne škole, te športski klubovi koji su članovi Zajednice športskih udruga grada Petrinje. Izvanjska sportska igrališta posjeduje Osnovna škola Dragutina Tadijanovića i Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića - Gora. Osnovna škola Mate Lovraka posjeduje improviziranu prostoriju za tjelesno vježbanje te improvizirani izvanjski teren.

3. PERSPEKTIVE ŠKOLSKOG ŠPORTA U GRADU PETRINJI

Školski šport u gradu Petrinji ima mogućnosti da konačno postane nositelj športskih aktivnosti djece i mladeži. U prilog tome govori i nedavno utemeljen Školski športski savez grada Petrinje. Školski športski savez treba usmjeravati i poticati da se što veći broj djece i mladeži uključuje u rad školskih športskih društava. Osim afirmacije športa i organizacije natjecanja, rad u sekcijama školskih športskih društava predstavlja osobito pogodno mjesto za odgojno djelovanje i stjecanje humanih vrijednosti. Za to postoji čitav niz prilika: od uključivanja učenika u rad sekcija, njihova redovnog dolaženja na treninge, odnosa prema radu u tijeku treninga preko njihova sudjelovanja u različitim oblicima i stupnjevima natjecanja, do njihova odnosa prema suigračima, igračima suparničke momčadi, sucima, stručnjaku koji ih trenira (Findak i sur. 2007.).

Jedan od temeljnih izvannastavnih i izvanškolskih organizacijskih oblika rada u diferenciranom programu (Findak, 1999.) su natjecanja. Ona su djeci i mladeži zasigurno najzanimljivija aktivnost, ona su izraz potrebe za dokazivanjem i želje za nadmetanjem te potvrda onoga što je dostignuto u redovitome športskom vježbanju. Sustave natjecanja treba prilagoditi interesima učenika, stalno ih nadograđivati i kontinuirano održavati. Natjecanja se mogu održavati u momčadskim sportovima (mali nogomet, rukomet, košarka, odbojka ...) ali i u individualnim sportovima

(atletika, hrvanje ...) što dosada u pravilu nije bio slučaj. Natjecanja počinju na razinama škola, a zatim na razinama grada. Sadašnji oblici organizacije natjecanja nisu dostatni pa je nužno težiti njihovu neprestanom rastu.

Na razini grada momčadska natjecanja se mogu odigravati ligom sustava. Ostali projekti, koji doprinose povećanju sportske aktivnosti, kod djece i mladeži mogu se provoditi kroz razne projekte. Jedan od njih zasigurno je organiziranje sportskih aktivnosti tijekom zimskih, proljetnih i ljetnih praznika. U taj oblik mogu se uključiti ljetovanja sa školom plivanja, zatim organizacija i provođenje zimovanja s uključenom školom skijanja. Predlaže se i proširenje aktivnosti na prirodnim objektima koji se nalaze u gradu Petrinji i na njezinom širem području. Mogućnosti su neiscrpne, a djeca i mladež boravili bi u prirodi u organiziranim programima u koje treba uključiti i jednodnevne izlete, pješaćenja, planinarenja, vožnja biciklima i slično. Organizacija i provođenje raznih tematskih i prigodnih dana vezanih za šport (Hrvatski olimpijski dan, Svjetski dan sporta ...).

Športskim objektima u školama u prvome redu moraju se koristiti učenici, i to u većem dijelu oni koji nisu selekcionirani a žele se baviti športom. Što se tiče materijalno tehničkih uvjeta gradu Petrinji potrebno je, za normalno odvijanje školskog športa, školska športska dvorana u Osnovnoj školi Mate Lovraka, rasterećenje dvorane u Osnovnoj školi Dragutina Tadijanovića i športskoj dvorani Srednje škole, izgradnja velike gradske športske dvorane. Ta dvorana morala bi biti na usluzi športskim klubovima u gradu i rekreacijskim društvima, te samim građanima grada Petrinje. Način izgradnje može biti prema modelu javnog privatnog partnerstva ili omogućavanje privatnim ulagačima izgradnju športske dvorane koju bi grad mogao iznajmljivati za korisnike svog proračuna, tj. članovima zajednica športskih udruga grada Petrinje. Izgradnja ili popravak izvanjskih terena, koji su devastirani, mora biti jedan od prioriteta obnove športskih igrališta jer bi se time rasteretili i ovako malobrojni izvanjski športski objekti.

Potrebno je osigurati novac za stručni rad u školskim športskim društvima. Stručni rad zastupljen je velikim brojem stručnih radnika, prije svega kineziologa. Ipak, oni su nedostatni za uvođenje novih sekcija i proširivanje rada pojedinih školskih športskih društava u gradu Petrinji. Taj problem mogao bi se riješiti uvođenjem u izvannastavne aktivnosti nezaposlenih profesora kineziologije koji bi obavljali stručni rad u školskim športskim društvima kroz vođenje određenih sekcija. Problem predstavlja njihovo zaposlenje tj. način na koji bi se tim stručnjacima regulirao njihov status. Tu bi presudnu ulogu mogla imati lokalna zajednica tj. njihove službe koje su zadužene za razvoj gradskog športa (Zajednica športskih udruga grada Petrinje, Odjel za društvene djelatnosti grada Petrinje). Ako se napravi takav raspored po školama, moći će se kvalitetnije pristupiti ostvarivanju ciljeva rada školskih športskih društava s učenicima.

Pozitivne korake pokazalo nam je uvođenje Univerzalne športske škole za učenike od prvog do četvrtog razreda osnovne škole u organizaciji Hrvatskog školskog športskog saveza. Univerzalna športska škola za sada se u gradu Petrinji odvija u dvije škole, ali postoji nada da bi se mogla uvesti i u ostale tri škole. Ovaj program je vrlo kvalitetan i ima perspektivu ponajviše jer je otvoren za svu djecu bez obzira na razinu motoričkih znanja i sposobnosti. To će pridonijeti jednom od glavnih ciljeva Hrvatskog školskog športskog saveza omasovljenju športa djece, a masovni šport djece i mladih podloga je za selekciju posebno talentirane djece u cilju ostvarivanja vrhunskih športskih rezultata. Dijete koje pokazuje potencijal za vrhunsko postignuće u nekom športu, mora se moći na vrijeme prepoznati (Harasin, Jukić 2007.).

Naravno, i dalje se trebaju organizirati aktivnosti koje pobuđuju najveći interes, a imaju visoke odgojne i obrazovne vrijednosti (redovito tjedno športsko vježbanje u osnovnim i srednjim školama, natjecanja, slobodne aktivnosti u velikim športskim objektima).

4. ZAKLJUČAK

Analizirajući dobivene podatke došli smo do zabrinjavajućih rezultata koji se odnose na stanje školskog športa u gradu Petrinji. Od ukupnog broja učenika u osnovnim i srednjim školama, 25% je uključeno u rad školskih športskih društava. Definirajući uključenosti učenika prema spolnom subuzorku, 58% uključenih su dječaci, a 42% djevojčice. Promatrajući školska športska društva osnovnih škola dolazimo do podataka da je u njihov rad uključeno samo 21% učenika. Ti poražavajući podaci moraju nam dati smjernice u budućem radu u školskim športskim društvima jer ona moraju biti temelj razvoja športa u gradu Petrinji.

U školskim športskim društvima treba omogućiti svim zainteresiranim učenicima da se bave odabranim športom, te zanemariti športski rezultat jer on nije primaran u ovom stupnju športskog razvoja školske djece. Bavljenje športom u športskim klubovima može imati negativne posljedice na razvoj djece jer se u športskim klubovima prije svega forsira rezultat, a zanemaruje se stručni rad te nema mjesta za sve već samo za one odabrane i nadarene. Školska športska društva moraju biti baza za odabir nadarenih učenika koji se kasnije priključuju u športske klubove i počinju s drugačijom vrstom programiranog treninga.

5. LITERATURA

1. Findak, V., Babin, J., Neljak, B., Prskalo, I., (2007.) Školsko sportsko društvo u službi suradnje među djecom, učenicima i mladeži // VII. KONFERENCIJA O ŠPORTU RZ ALPE-JADRAN / Gracin, Fadila; Klobučar, Borna (ur.). Opatija: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, 315-320
2. Findak, V. (1999.) Metodika tjelesne i zdravstvene kulture. Zagreb: Školska knjiga.
3. Harasin, D., Jukić, I. (2007.) Hrvatski školski športski savez-nova nada za djecu i mlade sportaše, ur. I. Jukić, D. Milanović, S. Šimek. Zbornik radova, 5. godišnja međunarodna konferencija, kondicijska priprema sportaša Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Udruga kondicijskih trenera Hrvatske
4. Hayes, M. (2002.) Project summary: Taking Chances: the Lifestyle, Leisure Worlds and Leisure Risks of Young People, Child Accident Prevention Trust, London.
5. Ilišin, V., Radin, F. (2002.) Mladi uoči trećeg milenija. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu i Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
6. Jureša, V. (2006.) Zdravstveni pokazatelji školske djece i mladih. (Projekt Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa). Zagreb: Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
7. Nastavni plan i program za osnovnu školu, - HNOS 2006. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Tjelesna i zdravstvena kultura, 321 - 336. Zagreb
8. Neljak, B., Milanović, D. (2007.) Organizacijski, programski i materijalni uvjeti za redovito tjelesno vježbanje djece i mladeži, ur. I. Jukić, D. Milanović, S. Šimek. Zbornik radova, 5. godišnja međunarodna konferencija, kondicijska priprema sportaša. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Udruga kondicijskih trenera Hrvatske.

* Napomena: Priopćenje je proizašlo iz znanstvenog projekta (Kineziološka edukacija u predškolskom odgoju i primarnom obrazovanju), provedenog uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.